

TLAČOVÁ SPRÁVA

Národná správa o zdraví a so zdravím súvisiacom správaní školákov v ich sociálnom kontexte

Národná správa o zdraví a so zdravím súvisiacom správaní školákov v ich sociálnom kontexte prináša odbornej ale i laickej verejnosti dôležité informácie o tom akým spôsobom obdobie pandémie ovplyvnilo životy školákov. Na tvorbe protokolu štúdie spolupracovalo **viac ako 100 odborníkov z rôznych oblastí**, ktorých cieľom bolo zmapovať tie najdôležitejšie aspekty života školákov. V apríli až júni 2022, výskumný tím štúdie HBSC precestoval tisíce kilometrov a oslovoval školákov, ale aj riaditeľov škôl. *“Oslovili sme 195 škôl, z ktorých 95 bolo ochotných zúčastniť sa štúdie a dotazník nám vyplnilo 9697 školákov vo veku 11 až 15 rokov, z ktorých 5687 bolo zaradených do národne reprezentatívneho súboru 11, 13 a 15 ročných školákov a ich údaje sú spracované v národnej správe.”* uvádza dr. Daniela Husárová, ktorá koordinovala zber údajov v teréne. Dotazník **bol administrovaný v slovenskom i maďarskom jazyku** a do výskumnej vzorky boli zaradení **aj žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a žiaci zo sociálne znevýhodneného prostredia**. *“Máme ambíciu nevynechať žiadnu skupinu detí a hľadáme rôzne spôsoby ako plnohodnotne zapojiť aj školákov, ktorí zvyknú byť z reprezentatívnych výskumov vynechané, kvôli zdravotnému alebo sociálnemu znevýhodneniu, vzdialenosti alebo akémukoľvek inému dôvodu.”* tvrdí koordinátorka štúdie prof. Andrea Madarasová Gecková. Okrem dotazníka pre žiakov, bol administrovaný aj **školský dotazník**, ktorý vyplňali zástupcovia vedenia školy a na vybraných školách bolo do výskumu zaradené aj **objektívne meranie výšky, hmotnosti, zloženia tela a funkčnej zdatnosti**. *„Pravidelné objektívne zhodnotenie telesnej hmotnosti je spolu s meraním zloženia tela a funkčnej zdatnosti veľmi dôležité pre hodnotenie so zdravím súvisiacej telesnej zdatnosti. Umožňuje nám jednak hodnotiť aktuálny stav ako aj sledovať trendy v telesnej zdatnosti. Slovensko je jedinou krajinou, ktorá už druhýkrát zaradila uvedené merania do protokolu HBSC štúdie. Slovenskému HBSC tímu to umožňuje analyzovať získané objektívne dáta vo vzťahu k dotazníkovým dátam o so zdravím súvisiacom správaní slovenských školákov,”* upozorňuje dr. Peter Bakalár.

Národná správa popisuje viac ako **200 ukazovateľov** a v približne polovičke ukazovateľov ponúka i sledovanie **zmien za uplynulých 8 rokov**. V kapitole o zdraví autori popisujú zdravotné ťažkosti, spánok, ústne zdravie a duševné zdravie školákov. Kapitola o zdravie podporujúcom správaní mapuje nutričné správanie, hodnotenie postavy a diétovanie, voľnočasové aktivity, úrazy a telesnú zdatnosť. V kapitole o škole nájde čitateľ informácie o prežívaní školských situácií, spolužiakov, učiteľov, podpore vo vzdelávaní, zdravotná gramotnosť, participácii školákov na rozhodovaní v škole a o školskom prostredí. Do kapitoly

o rodine sú zahrnuté ukazovatele rodinného zázemia, vzťahov v rodine, spoločných aktivít a pravidiel a do kapitoly o rovesníkoch informácie o prežívanej sociálnej opore od rovesníkov a skúsenostiach s romantickými vzťahmi, ale aj o užívaní psychoaktívnych látok, násilnom správaní, šikanovaní a využívaní moderných technológií. Posledná kapitola je venovaná **školákom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami**. *“Národná správa prináša ucelené informácie o zdraví slovenskej populácie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktoré boli získané od 441 respondentov. Poznatky o ich problémoch v oblasti ich duševného a fyzického zdravia a poznanie ich psychosociálnych potrieb sú potrebnými argumentami pre vytvorenie ďalších podporných mechanizmov v oblasti vzdelávania.”* konštatuje doc. Mgr. Tatiana Dubayová, PhD. V samostatnej kapitole sú spracované **výpovede školákov** a národnú správu uzatvárajú **kľúčové zistenia a odporúčania odborníkov**. Prof. Andrea Madarasová Gecková uvádza, že *“cieľom tejto štúdie je pravidelne monitorovať zdravie a so zdravím súvisiace správanie školákov v ich sociálnom kontexte takým spôsobom, aby bolo možné porovnávať krajiny, ale aj trendy v čase, čo je dôležitá informácia pre všetkých čo pracujú so školákmi, ale najmä pre tvorbu politik, stratégií, intervencií zameraných na podporu zdravého vývinu školákov, ale aj na hodnotenie ich účinnosti. Napríklad ak dnes zavedieme na školách doučovanie a oddychové zóny a veríme, že to zlepší subjektívnu pohodu školákov a školskú úspešnosť tých, ktorým to v škole nejde, mali by sme po 4 rokoch vidieť zmeny aj v našich údajoch. Alebo ak na základe našich zistení a odporúčaní zmiznú zo školských tašiek energetické nápoje, alebo sa otvorí viac možností pre aktívny životný štýl školákov, alebo rodičia začnú viac dbať na spánkový režim, mali by sme po 4 rokoch vidieť zmeny.”*

HBSC je medzinárodná štúdia o zdraví a so zdravím súvisiacom správaní 11-, 13- a 15-ročných školákov a uskutočňuje sa v spolupráci so Svetovou Zdravotníckou Organizáciou v 50 krajinách už 40 rokov. Jej cieľom je monitorovať zdravie a so zdravím súvisiace správanie školákov v ich sociálnom kontexte. Každé štyri roky sa do štúdie zapojí približne pol milióna školákov s cieľom získať údaje umožňujúce porovnať situáciu v krajinách a sledovať aktuálnu situáciu a trendy v živote školákov.

Koordináciu tejto štúdie zastrešuje Ústav psychológie zdravia a metodológie výskumu Lekárskej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ktorý ju realizuje v spolupráci s viacerými pracoviskami Univerzity Komenského v Bratislave, Prešovskej Univerzity v Prešove a Trnavskej Univerzity v Trnave s podporou kancelárie WHO na Slovensku, Úradu verejného zdravotníctva SR, Ministerstva zdravotníctva SR, Ministerstva školstva vedy výskumu a športu SR a detskej organizácie Fénix.

Pre ďalšie informácie môžete kontaktovať:

Prof. Andrea Madarasová Gecková, PhD
Ústav psychológie zdravia a metodológie výskumu
Lekárskej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
Tr. SNP 1
04101 Košice
Členka HBSC tímu zodpovedná za koordináciu národného tímu HBSC
Tel.: 00421 55 234 3392
E-mail: andrea.geckova@gmail.com

Viac informácií nájdete na stránke www.hbscslovakia.com